

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

9 (72)

1994. gada maijs

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMĪJAS SENĀTS

1994. gada 19. aprīlī

SEDES DARBA KĀRTĪBA:

1. Augstskolu likumprojekta apspriešana.
2. Par akadēmijas Lielās medaļas piešķiršanu.
3. Par LZA Valdi.
4. Par LZA jauno locekļu vakancēm 1994. gada novembra vēlēšanās.
5. Informācija par Eiropas ZA vadītāju konferenci Parīzē.
6. Par LZA goda doktora (Dr. h. c.) piešķiršanas kārtību.
7. Dažādi jautājumi.

1. AUGSTSKOLU LIKUMPROJEKTA APSPRIEŠANA

Senāts noklausījās RTU rektora E. Lavendeļa un Izglītības, kultūras un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības un zinātnes departamenta direktora A. Kapenieka referātus par likumprojektiem par augstskolām.

Likumprojektus paralēli izstrādā augstskolu Rektoru padome un Izglītības, kultūras un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības un zinātnes departamenta. Rektoru padomes projekta pamatā ir Latvijā nostiprinājušās augstskolu tradīcijas, bet ministrija, izstrādājot savu dokumentu, vadījusies no Eiropas valstu likumdošanas pašreizējiem principiem. Abi referenti atzīmēja, ka pie dokumentiem vēl daudz jāstrādā, lai pilnībā definētu jautājumus, kuri prasa sakārtotību. Neviens likums nedarbosies, ja tam nebūs materiālās bāzes.

LZA Senāta lēmums:

1. Uzskatīt, ka jābūt diviem likumiem — par augstskolu un par zinātnisko darbību.
2. Pieņemt zināšanai sēdē izskaitīto likumprojektu pamatprincipus un ieteikt to papildināšanu.
3. Ieteikt abām darba komisijām, kuras strādā pie augstskolu likuma, izskaitīt iespēju apvienot to variantus vienā projektā.
4. Darba gaitā kontaktēties ar valodniekiem un ievērot precīzu terminoloģiju.
5. Izskaitīt LZA Senāta sēdē vēlreiz šo jautājumu, kad tiks iesniegts iespējamais galīgais variants.

2. PAR AKADEMĪJAS LIELĀS MEDAĻAS PIEŠĶIRŠANU

LZA Senāta lēmums:

Pamatojoties uz «Nolikumu par LZA Lielo medaļu», ievērojot izcelio ieguldījumu Latvijas vēstures pētniecībā, 1994. gadā piešķirt Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielo medaļu LZA goda loceklīm **EDGARAM DUNSDORFAM**.

3. PAR LZA VALDI

LZA Senāta lēmums:

Apstiprināt par Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmika sekretāra vietnieku LZA īsteno loceklī **ULDI VIESTURU** līdz LZA amatpersonu pārvēlēšanām 1996. gadā.

4. PAR LZA JAUNO LOCEKLU VAKANCĒM 1994. GADA NOVEMBRA VĒLĒŠANĀS

LZA Senāta lēmums:

1. Zinātņu akadēmijas 1994. gada vēlēšanās pavismā būs 6 īsteno loceklī, 7 goda loceklī, 8 ārzemju loceklī un 7 korespondētāloceklī vakances.

5. INFORMĀCIJA PAR EIROPAS ZINĀTŅU AKADEMĪJU VADĪTĀJU KONFERENCI PARĪZĒ

LZA Senāta lēmums:

1. Informāciju pieņemt zināšanai.
2. Senāta loceklī, kuri piedalīsies starptautiskos pasākumos, Senātā sniegt ūsu informāciju par komandējumiem.

6. PAR LZA GODA DOKTORA (Dr. h. c.) PIEŠĶIRŠANAS KĀRTĪBU

LZA Senāta lēmums:

Apstiprināt Nolikumu par Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktora (Dr. h. c.) grāda piešķiršanas kārtību.
1. Saskaņā ar LZA Statūtu 3.9. pantu Latvijas Zinātņu akadēmijas goda doktora (Dr. h. c.) grādu piešķir izciliem Latvijas un ārvalstu zinātniekim, kuru darbi attiecīgajā zinātnes nozarē ir starptautiski atzīti, kuru devums

ietekmējis zinātnes un kultūras attīstību Latvijā un kuriem ir radoši zinātniski kontakti ar Latvijas Zinātņu akadēmiju.

2. Dr. h. c. grādu var piešķirt ilggadējiem Latvijas Zinātņu akadēmijas bijušo institūtu zinātniekim un Latvijas augstskolu docētājiem, kuri veikuši ievērojamus pētījumus izvēlētajā nozarē, iedibinājuši jaunus pētījumus Latvijā, kuriem ir cienījamu un sabiedrībā pazīstamu zinātnieku reputācija, arī gadījumā, ja šie pētnieki objektīvi vai subjektīvi apstākļu dēļ nav formāli aizstāvējuši habilitētā doktora vai doktora disertāciju attiecīgajā nozarē. Dr. h. c. grāda reflektantiem jābūt liegam pētnieciskā vai pedagoģiskā darba stāžam savā (pētnieciskajā) nozarē (vairāk par 25 g.).

LZA Dr. h. c. grādu var piešķirt Latvijas zinātniekim, kuriem jau ir habilitētā doktora grāds, taču ne tiem, kuriem diplomi par habilitētā doktora grāda piešķiršanu attiecīgajā nozarē izdevusi Latvijas Zinātņu akadēmiju. Tāpat LZA Dr. h. c. grādu nepiešķir LZA īstenaļiem, goda un ārzemju loceklīem; izņēmums var būt gadījumā, ja Dr. h. c. tiek piešķirts par īpašiem nopelniem citā zinātņu nozarē, kas nesakrīt ar ZA loceklā specialitāti.

3. Dr. h. c. grādu Latvijas Zinātņu akadēmija var piešķirt arī izcilīm rakstniekiem, kultūras darbiniekim, pazīstamiem novadpētniekiem, prakses darbiniekim (inženieriem, lauksaimniekiem, mežkopjiem, medikiem, tautsaimniekiem u.c.), kuru ieguldījums Latvijas Republikas fautsaimniecībā un kultūrā ir liels.

4. Dr. h. c. grāda piešķiršanu var ierosināt Latvijas pētniecisko un augstskolu iestāžu zinātniskās padomes vai Senāti, zinātniskās biedrības, Latvijas Zinātņu akadēmijas īstene, goda un ārzemju loceklī. Piešķirot zinātnisko grādu Dr. h. c., rūpīgi izskata un publiski apspriež reflektanta *Curriculum Vitae*. Lēmumu par Dr. h. c. piešķiršanu var pieņemt attiecīgā profila akadēmiskā institūta (vai fakultātes) zinātniskā padome (habilitācijas un promocijas padome), aizklāti balsojot, ar sarakstsastāva $\frac{2}{3}$ balsu vairākumu; šo lēmumu apstiprina LZA atbilstošās zinātņu nodalas kopsapulce, aizklāti balsojot (ar $\frac{2}{3}$ balsu vairākumu). Atsevišķos gadījumos pēc nodauj ierosinājuma Dr. h. c. zinātnisko grādu var piešķirt bez iepriekšējas izskaitīšanas institūta (fakultātes) padomē tieši ar nodalas pilnsapulces lēmumu augšminētā kārtībā. Nodalas lēmumu apstiprina LZA Senāta sēdē, atklāti balsojot.

Dr. h. c. diplomu pasniedz LZA prezidents Zinātņu akadēmijas vārdā kādā no Akadēmijas sēdēm vai LZA Senāta sēdē. Atsevišķos gadījumos to drīkst darīt LZA prezidenta pilnvarota persona prezidenta uzdevumā (Dr. h. c. grāda ieguvēja nespēja ierasties uz Akadēmijas sēdi, dzīvošana ārzemēs, cienījams vecums u. tml.).

5. LZA Senāts var ieteikt ikgadējās kvotas Dr. h. c. grāda piešķiršanai, atklāti balsojot, ar vienkāršu balsu vairākumā katrai no zinātņu nodalām.

Saskaņā ar Nolikumu par Latvijas Republikas zinātnisko grādu piešķiršanas kārtību Dr. h. c. ieguvējs tiesību zinātņu pielīdzināms habilitētā doktora grāda ieguvējam.

7. DAŽĀDI

7.1. Par LZA goda doktora grāda piešķiršanu E. KIPLOKAM

LZA Senāta lēmums:

Apstiprināt Humanitāro un sociālo zinātņu nodalas 1994. gada 8. aprīļa lēmumu par goda doktora (*honoris causa*) zinātniskā grāda piešķiršanu **Edgaram Kiplokam** (Dr. hist. h. c.).

7.2. Par LZA ARVEDA ŠVĀBES balvas dibināšanu

LZA Senāta lēmums:

1. Pieņemt zināšanai, ka Latviešu akadēmiskā organizācija Zviedrija (doktors J. Bubenko) pārskaitījusi LZA balvu fondā 14355 SEK, tajā skaitā 8255 SEK prof. H. Skujas balvas fondā un 6100 SEK prof. A. Švābes balvas fondā.

LZA ar pateicību šo ziedojumu pieņem, lai izlietotu paredzētajiem mērķiem.

2. Saskaņā ar ziedotāju vēlējumiem un LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodalas kopsapulces atbalstu nodibināt Latvijas Zinātņu akadēmijas Arveda Švābes balvu par izciliem pētījumiem Latvijas vēstures zinātnē un piešķirt to 1 reizi 2 gados.

3. Uzdot Humanitāro un sociālo zinātņu nodalai (akad. V. Hausmanis) un Latvijas vēstures institūtam (akad. I. Ronis) līdz š. g. 20. maijam sagatavot LZA Prezidijam apstiprināšanai Nolikumu par Arveda Švābes balvas pie-

šķiršanas kārtību un balvas ekspertu komisijas sastāvu, pamatojoties uz tādiem pašiem noteikumiem, kā jau agrāk dibinātās LZA balvas.

7.3. Par ierosinājumu «Latvijas balvas» iedibināšanai

LZA Senāts nolēma:

Griezties pie Latvijas Republikas Valsts prezidenta, Latvijas Republikas Ministru prezidenta un Latvijas Republikas Saeimas ar sekojošu ierosinājumu:

Latvijas Zinātņu akadēmijas Senāts š. g. 18. aprīļa sēdē ierosināja iedibināt Latvijas balvas, kurās ik gadu 18. novembrī piešķirtu izciliem Latvijas cilvēkiem par nopelnīmu rakstniecībā, mākslā, mūzikā, arhitektūrā, zinātnē, izglītībā, tautsaimniecībā, ārstniecībā, sportā utt., piešķirot ne vairāk kā piecas balvas gadā.

Balvas piešķirtu kā valsts atzinību un pateicību galvenokārt par kopumā nozīmīgu veikumu ilgākās darbības laikā vai par kādu joti īzciļu konkrētu darbu; šajā ziņā Latvijas balva būtu agrākās Tēvzemes balvas vai trīmdā pastāvīgās Tautas balvas turpinājums.

Balvu pretendētus varētu izvirzīt autoritatīvās organizācijas un cilvēki, un tos novērtētu Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas ierosinātā un Valsts prezidenta apstiprinātā autoritatīvā komisija. Balvu piešķirtu no valsts līdzekļiem un tās lielums būtu apmēram 1000 latu (kas aptuveni atbilst līdzīgām iedibinātām balvām Igaunijā un Lietuvā). Nolikumu par Latvijas balvu akceptētu Latvijas Ministru kabinets.

7.4. Par ekspertu grupas darbu «LATTELEKOM» jautājumā

LZA Senāts nolēma:

Pieņemt informāciju zināšanai.

Latvijas Zinātnes padomei — jauna vadība

Š. g. 26. aprīlī notika Latvijas Zinātnes padomes vadības vēlēšanas. Par LZP priekšsēdētāju uz turpmāko gadu tika ievēlēts akadēmīķis **Pēteris Zvidriņš** (LVU), par viņa vietnieku — akadēmīķis **Ivars Knēts** (RTU). Notika arī valdes vēlēšanas — turpmāk valdē būs arī **Uldis Raitums**, **Jānis Stradiņš**, **Oļegs Marga**, **Edgars Lāčgalvis** un **Aivars Tabūns**.

Vēl LZP sprieda par centralizēto līdzekļu sadali, kā arī uzsklausīja informāciju par to, ka ASV Nacionālais zinātnes fonds apmaksā triju mēnešu komandējumu Aivaram Tabūnam, lai viņš varētu iepazīties ar zinātnes organizēšanu un finansēšanu.

Masu informācijas līdzekļi jau ir ziņojuši par paredzamo Kodolpētniecības centra darbības izbeigšanu 1996. gadā. «Likvidatoru» darba grupā no LZP izvirzīts viceprezidents Juris Ekmanis, no LZP — profesors Māris Jansons.

Tika spriests arī par to, kā zinātniskās iestādes iepazīstināt ar Tallinā notikušā semināra materiāliem par starptautisko projektu pieteikumu pareizu noformēšanu.

Jaunā LZP vadība pateicās akadēmīkim Tālim Milleram par līdzšinējo darbu, kas tika veikts ar lielu pienākuma apziņu un iejutību, tik nepieciešamu laikā, kad naudas ir maz, bet gribētāju — daudz.

— Es jau vēl pat smaidu, tātad — tik traki nav, — T. Millers atbildēja.

Z. K.

FRANCIJĀ

— Siliņa kungs, jūs kā LZA Bibliotēkas padomes priekšsēdētājs piedalījāties akadēmijas Senāta sēdē, kurā savas «versijas» par topošo augstākās izglītības likumu piedāvāja Augstākās izglītības un zinātnes departaments un augstskolu rektori padome. Vēl jau nav patskaidrs, vai tas būs likums par augstskolu, augstāko izglītību vai augstskolām un zinātniskām iestādēm. Nesen jūs atgriezāties no Parīzes, kur trīs mēnešus bijāt vieslektors elitārajā Fizikas un ķīmijas augstskolā [Ecole Supérieure de Physique et de Chimie Industrielles]. Kā tur tiek realizētas tās divas Latvijā samilzušās problēmas, par kurām likuma pirmētu apspriešanā runāja akadēmiķis Elmars Grēns, — izglītības kvalitāte un augstskolu un zinātnes integrācija?

— Francijā augstskolu pirmajos kursos uzņem studentus bez eksāmeniem un skaitlikiem ierobežojumiem, tāpēc, teiksim, Grenoblas Universitātē Medicīnas fakultātē pirmajā kursā var būt 850 studentu, bet otrajā — vairs tikai 70. Daļa gada laikā atsijājas, nesavācot eksāmenos nepieciešamos 20 punktus, arī starp tiem, kuriem punkti ir sapelnīti, notiek konkurss. Ietekšana vai neietekšana augstskolā vairs nav laimes spēle, kā tas itin bieži gadās iestāju eksāmenos — laba biljete, izdodas nospiķot vai otrādi — uztraukumā sāk streikot nervi, bet eksāmens tiek izstiepts visa mācību gada garumā un tad nu patiešām var redzēt, kādas kuram ir spējas un intereses. Augstskola, kurā es strādāju, ir īpaša, tajā mācās tikai 300 studentu un tā gatavo visaugstākās raudzes speciālistus gan zinātnei, gan rūpniecībai. Šīs augstskolas diplomam ir ļoti liels svars, tā-

pat kā tas ir visā pasaule, kur dažādām augstskolām ir dažāds «reittings». Lai iekļūtu šajā augstskolā, vispirms jāmācās divus gadus, kā mēs teiktu, «sagatavošanas kursoš». Francijā augstskolā ir iespējams iegūt dažādus diplomas. Var apmierināties ar diviem gadiem un arī skaitīties ar vispārējo augstāko izglītību, taču, ja gribēsiet mācīt vidusskolā, būs jāstudē vēl viens gads. Pēc ceturtā studiju gada var iegūt maģistra (metra) diplому, ja vēl studēt 1—2 gadus, tad jau ir iegūta padziļinātā augstākā izglītība. Tāpat, aizstāvot disertāciju, var iegūt trīs dažādu ranžējumu doktora grādu — apmierinoši, labi vai ar izcilību, kas esot ne vairāk kā 5%. Vērtējuma ierakstu diplomā, protams, nem vērā, pieņemot darbā.

— Vai augstskolu mācībspēkam ir obligāti jāstrādā zinātniskais darbs?

— Obligāti. Augstskolā, kurā es strādāju, bija 300 studentu un 240 zinātnisko līdzstrādnieku 17 laboratorijās. Tas atspoguļojas arī finansēšanā. 38% no gada budžeta nāca no Parīzes mērijas, bet 41% deva CNRS — Nacionālais zinātniskās pētniecības centrs. Bieži vien kļūdaini uzskata, ka Eiropā visa zinātnē ir koncentrēta augstskolās. Tā, kuru es nosauktu par lielo zinātni — cietvieu fizika, polimērfizika, boīfizika, kur nepieciešama moderna aparātūra un lieli pētnieku kolektīvi, atrodama lielos pētnieciskos centros. Mazā zinātnē, kam nepieciešami mazāki kolektīvi un kas risina šaurākus, konkrētākus jautājumus, ir pa spēkam augstskolu katedrām, kur parasti strādā profesors, kādi docētāji un asistenti. Nacionālais pētniecības centrs, kuram ir savi institūti un laboratorijas un kurā strādā aptuveni 25 000

Ar akadēmiķi Edgaru SILINU sarunājās Zaiga KIPERE

cilvēku, izsludina projektu konkursus, un augstskolas mācībspēks, ja šajā konkursā ir guvis atbalstu, var kļūt par CNRS pētījumu direktoru uz 3 gadiem ar attiecīgu grantu apmaksu. Viņš strādā savā augstskolā, savā katedrā, bet var papildus pieņemt darbā cilvēkus, piņkti aparatūru utt. Viņš pat savā vizītkartē raksta — universitātes profesors, CNRS pētījumu direktors. Tā universitātē saņem papildus budžeta finansējumu, kura lielums ir atkarīgs no mācībspēku zinātniskām aktivitātēm. Es strādāju profesora Žaka Simona vadītajā molekulāro materiālu laboratorijā, kurā 7 cilvēkus apmaksāja augstskola, bet 10 — CNRS.

— Vai kaut kas no Francijas pieredzes var noderēt arī mums, jeb Latvijai nav nekas labāks par Austrijas augstskolu sistēmu, kā to uzskata departaments?

— Francijas augstskolās pirmajos divos kursoš kopā māca gan fiziku, gan ķīmiju. Augstskolā, kurā strādāju es, vēl klāt bija arī bioloģija. Jau pagājis tas laiks, kad tika gatavoti ļoti šauri speciālisti, jo zinātnē ļoti plaši atīstītas tieši starpnozaru virzienā. Nemēsim, pie mēram, sinerģētiku. Vai materiālzinātni. Lai strādātu pie jaunu materiālu izveidošanas, jāpārmina fizika, ķīmija un bioloģija. Mēs esam radījuši jaunu maģistratūru, kur kopā sadarbojas augstskolu katedras, Fizikālās enerģētikas institūta divas laboratorijas, kas nodarbojas ar jauniem organiskiem materiāliem, un LU Cietvieu fizikas institūts. To jau var uzskaitīt par augstskolas un zinātnisko institūtu integrāciju.

Kas tie tādi «valsts profesori»

Izglītības, kultūras un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības un zinātnes departamenta izstrādātajā **Latvijas Republikas augstskolu likumā**, kā teica A. Kapeneks, «8. versijā» interesi izraisīja mācībspēku dalījums «valsts profesoros» un profesoros. A. Blinkena, piemēram, izteica izbrīnu, ka valsts ministrs ir pēc rangā zemāks par ministru, bet valsts profesors būs lielāks par profesoru. O. Krastīnu sahrauca fās, ka valsts profesors tiek pielīdzināts valsts ierēdnim, par kuriem mēs vispār nezinām, kas un kādi tie būs. Arī J. Bojārs uzskata, ka jau pati pielīdzināšana statusa ziņā valsts ierēdnim skan šausmīgi. Drīzāk tām būtu jābūt valsts ierēdnā sociālājām garantijām nevis statusam.

Leskafam publicējam departamenta «8. versijas» pants par valsts profesoriem un pantu par habilitācijas komisiju, kurā līdzās citiem ietilpst arī studentu pārstāvji. Dažiem tas šķita aizvainojoši, toties citiem — ļoti normāli un demokrātiski. Galu galā ir nepieciešama atgriezeniskā saite, un profesoram nenāk par jaunu uzzināt, ko par viņu domā studenti.

14. pants. Valsts profesori

Valsts profesoru ievēl habilitācijas komisija un apstiprina amatā LR Ministru prezidents.

Valsts profesoriem ir valsts kalpotāju vai valsts ierēdņu statuss. Valsts profesors tiek apstiprināts amatā **in perpetuum** un var šo amatu ieņemt līdz 65 gadu vecumam. Darba līgumā ar viņu slēdz izglītības, zinātnes un kultūras ministru.

Līdz ar apstiprināšanu amatā valsts profesori iegūst tiesības vadīt un veikti zinātniskos pētījumus, mācīt valsts profesora štata vietas nosaukumam [**venia docendi**] atbilstošu mācību priekšmetu.

Valsts profesoru uzdevumi ir:

1) pētniecības darbības vadīšana zinātnes apakšnozarē, kas atbilst valsts profesora štata vietas nosaukumam;

2) doktora līmeņa studiju un pētījumu vadīšana zinātnes apakšnozarē, kas atbilst valsts profesora štata vietas nosaukumam;

3) mācību nodarbību, eksāmenu pārraudzību un organizēšana savā mācību priekšmetā (zinātnes apakšnozarē), īpaši apmācības augstākajos etapos;

4) jaunās zinātnieku paaudzes izglītošana un atbalstīšana;

5) piedalīšanās pārvaldes darbā;

6) piedalīšanās pārbaudēs.

15. pants. Valsts profesoru štata vietas

Valsts profesoru štata vietu skaitu augstskolā nosaka izglītības, kultūras un zinātnes ministrs un valsts profesorū skaita sakritī ar augstskolā pārstāvēto zinātnes apakšvirzienu skaitu. Augstskolā vienā noteiktā zinātnes apakšvirzienā var būt tikai viena valsts profesora

štata vieta. Pieņemot lēmumu par valsts profesoru štata vietu skaitu augstskolā, ministrs nem vērā augstskolas senāta un tās Padomnieku konventa ierosinājumus.

Ja augstskolā ir kāda brīva valsts profesora štata vieta, tad ministram pēc iepazīšanās ar augstskolas senāta priekšlikumu jāpieņem lēmums par to, vai, kad un ar kādas zinātnes apakšnozares mācību spēku šī vieta jāaiņem.

21. pants. Habilitācija

(1) Habilitācija ir habilitācijas kandidāta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas akts nolūkā iegūt augstskolas mācībspēka mācīšanas tiesības [**venia docendi**] noteiktā zinātnes apakšnozarē.

(2) Habilitācijas kandidāts iesniedz iesniegumu mācībspēka tiesību iegūšanai augstskolā savā nozarē tās fakultātes dekanam, kuras darbības sfērā ietilpst attiecīgā habilitācijas nozare. Habilitācijas komisija tiek veidota saskaņā ar šī likuma 22. pantu.

(3) Sekmīgas habilitācijas rezultātā habilitācijas kandidātam tiek izsniegtā noteikta parauga augstskolas mācīšanas atļauja [**venia docendi**]. Persona, kas ieguvusi **venia docendi** un nav valsts profesora vai profesora āmatā, iegūst tiesības savam āmatā nosaukumam pievienot vārdu «*docents*».

(4) Katra konkrēta kandidāta habilitācijas procedūru, kas sastāv no diviem posmiem, izstrādā habilitācijas komisija. Pirmajā posmā jāpārbauda kandidāta atbilstības vispārējie nosacījumi: zinātnē doktora grāds atbilstošajā nozarē, viņa zinātniskā kvalifikācija tajā zinātnes nozarē, kurā tiek pieprasīta **venia docendi**, 2. posmā jāpārbauda kandidāta didaktiskā kvalifikācija un pedagoģiskā piemērotība.

(5) Zinātniskās kvalifikācijas pārbaude notiek uz habilitācijas darba vai citu zinātnisku darbu pamata. Habilitācijas darbam ir jābūt izdotam, ja habilitācijas komisija īpašu iemeslu dēļ vai citu izdoto zinātnisko darbu dēļ no šīs prasības nav atteikusies. Par habilitācijas darbu var uzskaitīt arī vairākās tematiski vienotas zinātniskas publikācijas vai zinātniskus darbus ar didaktisku ievirzi. Iesniegtajiem darbiem, ieskaitot habilitācijas darbu, jābūt:

1) metodiski nevainojami izpildītībē;

2) iem (tam) jāsatur jauni zinātniski rezultāti;

3) iem (tam) jāpierāda, ka habilitācijas kandidāts pārvalda attiecīgo zinātnes nozari un spēj to attīstīt tālāk.

(6) Pirmā pārbaudes posma laikā diviem habilitācijas komisijas nozīmēiem ekspertiem jāiesniedz viena no otras neatkarīgas atsauksmes par habilitācijas kandidāta zinātnisko darbību. Bez tam habilitācijas kandidāts var sagādāt vēl citas atsauksmes. Habilitācijas komisijas sēdē notiek atklātas pārrunas (habilitācijas kolokvijs) ar habilitācijas kandidātu, kurās īpaši jāapspriež atsauksmes. Habilitācijas komisija pieņem lēmumu, vai kandidātū var pieļaut otrajam posmam. Ja pirmais posms novērtēts negatīvi, kandidāta iesniegums **venia docendi** iegūšanai jānoraida.

(7) Otrajā posmā vismaz diviem habilitācijas komisijas nozīmēiem ekspertiem jāiesniedz šai komisijai rakstiska atsauksme par habilitācijas kandidāta didaktisko kvalifikāciju un pedagoģisko piemērotību, pamatojoties uz līdzšinējo vai pārbaudes metodes ietvaros pierādīto spēju veikt mācību darbību. Habilitācijas komisija pieņem lēmumu, vai kandidātam var piešķirt **venia docendi**. Ja otrs posms novērtēts pozitīvi, habilitācijas kandidātam tiek piešķirts augstskolas mācībspēka mācīšanas tiesības [**venia docendi**]. Ja otrs posms novērtēts negatīvi, tad kandidāta iesniegums mācību atļaujas piešķiršanai tiek noraidīts.

(8) Habilitācijas komisijas lēmumi tiek iesniegti apstiprināšanai augstskolas senātam. Senāts var atcelt habilitācijas komisijas lēmumu, ja:

1) nav izpildīti vispārējie priekšnoteikumi;
2) nav ievēroti svarīgi metodes principi. Šajā gadījumā habilitācijas komisijai jāpieņem jauns lēmums, ievērojot senātē viedokli.

(9) Ja habilitācijas komisija, iepazinoties ar senāta viedokli, atsakās minēt lēmumu, tad rektoram jānosīmē jauna habilitācijas komisija, kuras sastāvā var būt iepriekšējās komisijas locekļi, bet jābūt papildus vismaz diviem attiecīgā zinātnē virziena profesoriem no citām, tajā skaitā ārzemju, augstskolām.

22. pants. Habilitācijas komisija

Habilitācijas komisiju katras konkrētas profesora vai lektora štata vietas aizpildīšanai vai konkrēta kandidāta habilitācijai pēc fakultātes domes priekšlikuma apstiprina augstskolas senāts.

Habilitācijas komisiju valsts profesora štata vietas aizpildīšanai pēc fakultātes domes ieteikuma izskata augstskolas senāts un iesniedz apstiprināšanai izglītības, kultūras un zinātnes ministram.

Habilitācijas komisijas dalībniekus izvēlas, ievērojot viņu zinātniskās un mācību darbības atbilstību apspriežamās štata vietas ievirzei, kā arī visas fakultātes zinātniskās intereses mācību un pētniecības darbā. Habilitācijas komisijas sastāv no:

1) valsts profesoru, profesoru un lektoru pārstāvjiem;
2) augstskolas asistentu un mācību un pētniecības līdzstrādnieku pārstāvjiem, kas ir puse no 1. rindā minētajiem pārstāvjiem;

3) studējošo pārstāvjiem, kas arī ir puse no 1. rindā minēto pārstāvju skaita;

4) komisijā papildus jāiekļauj divi profesori no citām LR vai ārzemju augstskolām vai līdzvērtīgās kvalifikācijas zinātnieki, kas nestrādā vienā iestādē. Komisijas ārzemju locekļi var piedalīties komisijas darbā, iepazīstoties ar dokumentiem un rakstiski paziņojot savu viedokli par visiem pretendentiem, kā arī to, par kuru pretendētu tie nodod savu balsi.

Studējošo pārstāvju komisijā ievēl studentu likumīgas pārstāvniecības organizāciju un tiem jābūt sekmīgi nokļojušiem pirmo augstskolas studiju posmu, kura apjomu regulē *Safversme*.

Latvijas CAD centrs darbojas

Mūsu Centram ir sava «niša» starp daudzām Rīgas programmēšanas firmām. Vairums šo firmu visai efektīvi izstrādā administratīvās, grāmatvedības un uzskaites sistēmas. Latvijas CAD centrs toties ir vienīgais mūsu valstī, kas specializējas zinātniefilpīgas projektēšanas un aprēķinu sistēmu izveidošanā mašīnbūves un aparātbūves vajadzībām. Centrā ir tapušas vairākas oriģinālas un joti efektīvas sistēmas, kuras izmanto ne tikai Latvijas un NVS uzņēmumos, bet arī Zviedrijas, Vācijas un pat ASV firmās.

Tā savu stāstījumu sāka šī Centra vadītājs profesors **Varaidots Zars**.

Zināms, ka ārzemēs rūpniecības uzņēmuma darbību vērtē ne tikai pēc produkcijas kvalitātes, bet arī pēc projektēšanas un ražošanas kultūras. Viens no sekmīgākajiem rādītājiem ir, kādā veidā tiek veikta projektēšana. Vai šim nolūkam izmanto datorus vai arī vēl pa vecam projektētājs pie rasējamā dēļa ar zīmuli un lineālu velk līnijas.

Pajaufāju profesoram V. Zaram, kāds stāvoklis projektēšanā ir Latvijā.

— Jau ilgus gadus RTU Materiālu pretestības katedrā pilnveidoja sarežģītu konstrukciju aprēķinus, lietojot galīgo elementu metodes. Šī darbinieku grupa kļuva par vienu no pirmajām jaunā Centra sastāvdaļām. Visās valstīs automatizēto projektēšanu saīsināti apzīmē ar CAD (no Computer aided design), pie mums sarunu valodā bieži lieš APRS vai APS, kas nozīmē automatizētās projektēšanas sistēmas.

Pastāstiet, lūdzu, sīkāk par Centru.

— Mūsu Centrā strādā ap 60 darbinieku, to skaitā trīs habilitētie zinātnu doktori — V. Arājs, R. Rikards un V. Zars, septiņi doktori. Aptuveni puse no visiem darbiniekem ir aug-

stas klases programmisti. Centrā tiek veidotas un arī izmantotas sarežģītas automatizētās projektēšanas sistēmas. Centrs iekļaujas Starpnozaru mašīnbūves kompleksā un ar to ir cieši saistīta automatizēto sistēmu ieviešanas firma «Saikne».

Kā izpaužas jūsu vadītā Centra darbība?

— Tajā veido specializētas projektēšanas sistēmas Latvijas mašīnbūves un aparātbūves uzņēmumiem. Bez tam mēs pielāgojam unikālas ārzemju programmsistēmas, lai tās ieviestu mūsu valsts uzņēmumos, kā arī paši veidojam informātivas programmsistēmas. Būdami augstskolas sastāvā, lielu uzmanību veltām studentu apmācībai automatizētu projektēšanas sistēmu veidošanā, pielāgošanā konkrētiem apstākļiem un adaptācijā. Apmācām arī citus interesentus, kā lietot automatizētās programmēšanas un citas programmsistēmas.

Kādas ir nākošnes ieceres?

— Mums ir vairāki orientācijas virzieni. Attīstīsim universālu skaitliskās modelešanas sistēmu pilnveidošanu, kas iefver simulācijas metožu attīstību, mehānisku, hidraulisku, pneumatisku, elektrisku un elektronisku sistēmu kustības un vibrācijas analīzi. Mūs interesē manipulatoru un robotu kustības precīzitātes un dinamikas modelēšana, sarežģītu mehānisku konstrukciju, arī kompoziitu slānainu ķermēnu deformāciju, sprieguma un vibrāciju likumsakarību noskaidrošana ar galīgo elementu metodēm. Arī mehānikas inženiertehnisko stipribas aprēķinu pilnveidošana un automatizēto aprēķinu izstrādāšana. Attīstīsim šanču un presformu projektēšanas un tehnoloģisko procesu dokumentācijas apstrādāšanas automatizācijas sistēmas. Pievērsīsimies arī dažādu tautsaimniecības tehnoloģisko procesu optimizācijai.

Sakiet, lūdzu, cik aktīvi APRS sistēmas izmano Latvijas rūpniecības uzņēmumi.

— Mašīnbūve Latvijā, tāpat kā visā pasaulei, automatizēto projektēšanu apgūst gausi. Taču ir arī izņēmumi. Piemēram, nelielais Valmieras ugunsdzēsības iekārtu rūpīcas konstruktori kolektīvs jau ir aizmiris rasējamos dēļus un projektēšanu veic tikai ar datoriem, pie tam izmantojot universālo CHERRY sistēmu un mūsu Centra mašīnu elementu aprēķinu sistēmu. Tie ir atsevišķi gadījumi. Daudzu uzņēmumu vadība, kas ieguldījusi lielus līdzekļus datoru iegādē, ir neapmierināta. Datori nedod nekādu labumu, vēl sliktāk — tie atrauj konstruktörus un tehnologus no darba, jo viņi izmanto datorus dažādām spēlēm. Vainīga nav darbinieku disciplīna, bet gan vajadzīgas programmapgādes trūkums. Ir uzņēmumi, kuros uzskata, ka konstruktoriem tikai retumis jāizmanto datori un ka detaļu stipribu vieglāk aprēķināt «ar rokām». Konstruktors tādā gadījumā patēriņā daudz laika, lai atsvaidzinātu savas zināšanas par zobraudu; siksnu vai vārpstu aprēķināšanu, turpretī dators to izdara ātri un bez kļūdām. Nesen Lavijas CAD centra speciālisti iepazinās ar Itālijas firmām «Techno Stampi» un DMS, kā arī ar Dānijas firmu «Carl Bro» un konstatēja, ka mašīnbūves projektus izstrādā tikai ar datoriem, bet nedaudzies rasējamie dēļi ir sakrauti kaktā.

Ar kādām valstīm vēl jums ir sakari?

— Mūsu Centra darbs ir pazīstams ne tikai Latvijā. Ir plaši sakari ar organizācijām un uzņēmumiem Bulgārijā, Polijā, Ungārijā, Krievijā, Ukrainā, Anglijā, Dānijā u. c.

Paldies par sarunu!

Oskars MARTINSONS

LATVIJAS ZINĀTNU AKADĒMIJA PAZIŅO,

ka saskaņā ar LZA Statūtiem 1994. gada novembrī notiks jaunu akadēmijas īsteno goda, ārzemju un korespondētālocekļu vēlēšanas.

Zinātnu akadēmija ir pieņēmusi lēmumu, ka 1994. gada vēlēšanās pavisam būs 6 īsteno locekļu, 7 goda locekļu, 8 ārzemju locekļu un 7 korespondētālocekļu vakances.

Saskaņā ar Statūtiem, vēlot jaunus īstenos, goda un ārzemju locekļus, notiek kopīgs kandidātu konkursss bez priekšrocībām kādai specialitātei.

Vēlot jaunus korespondētālocekļus, notiek konkursss izsludināto specialitāšu ietvaros. Izskatījusi visus saņemtos priekšlikumus, akadēmija izsludina **korespondētālocekļu vakances** sādās specialitātēs:

Fizikas un tehniskās zinātnēs

matemātika vai astronomija	— 1
mašīnbūve (aparātbūve)	— 1

Ķīmijas un bioloģijas zinātnēs

ķīmija	— 1
medicīna	— 1

Humanitārās un sociālās zinātnēs

valodniecība	— 1
literatūrzinātne	— 1
arheoloģija	— 1

Tiesības izvirzīt Latvijas Zinātnu akadēmijas locekļu kandidātus ir Latvijas zinātniskajām iestādēm, augstskolām, zinātnieku organizācijām, LZA locekļiem (t. sk. LZA loceklis var izvirzīt arī pats sevi). Ja kandidātus izvirza iestādes vai organizācijas, lēmumi jāpienem senātā vai padomes sēdē, aizklāti balsojot, ar balsu vienkāršu vairākumu.

Piesakot kandidātus, jāiesniedz šādi dokumenti:

— pieteikums: Latvijas ZA locekļa parakstīta vēstule vai padomes (senātā) lēmums ar aizklātās balsošanas rezultātiem,

— autora apstiprināts zinātnisko darbu saraksts,

— pieteicēja apstiprināta kandidāta zinātniskā biogrāfija (Curriculum vitae), ne vairāk par 1 lpp., norādot dzimšanas gadu un datumu, pašreizējās darbavietas un mājas adresi un tālruni.

Dokumenti iesniedzami Latvijas Zinātnu akadēmijas Prezidijs jauno locekļu vēlēšanu ekspertru komisijai Rīgā, Turgeņeva ielā 19, 2. st., 231. iastabā, līdz 1994. gada 15. jūnijam.

Uzzīnas LZA Prezidijs sekretariātā Turgeņeva ielā 19, Rīga, LV-1524, tel. 223931, fax 3712-228784.

LZA goda doktors Edgars KIPLOKS

Edgars Kiploks dz. 1907. g. 3. aprīlī Rīgā. Studējis Latvijas Universitātē fartsaimniecību (1926—1928) un teoloģiju (1928—1937). Jau studiju laikā pievērsies žurnalistikai un grāmatniecībai. No 1930. līdz 1935. g. bijis žurnāla «Universitas» redakcijas sekretārs, vēlāk — atlīdzīgais redaktors. 1932. g. Teoloģijas fakultātē saistīja E. Kiploku par subasisentu, bet pēc fakultātes beigšanas — par asistentu. E. Kiploks bija prof. L. Adamoviča sekotājs un darba turpinātājs Latvijas baznīcu vēsturē. 1943. gadā E. Kiploks saņēma atļauju lasīt lekcijas un vadīt seminārus atjaunotajā Teoloģijas fakultātē. Šajā laikā viņš uzņēmās arī bij. VAPP grāmatfirdzniecības tresta vēdību un vēlāk vadīja arī apgādu «Latvju Grāmata». Kā vērlīgākie izdevumi šeit atzīmējami J. Endzelīna grāmata par senprūšu valodu un Mīlenbaha—Endzelīna vārdnīcas nobeiguma burtnīcas.

1944. g. izceļojis uz Vāciju, tur darbojies kā mācītājs un grāmatu izdevējs. 1950. g. aizbrauca uz ASV. Apguva mācītāja darba praksi, lai vēlāk pastāvīgi nodarbotos ar latviešu draudžu aprūpi. Nozīmīgākais E. Kiploka veikums trimdā bija apgāda «Sējējs» (LELBA) nodibināšana garīgās literatūras izdošanai. Tajā izdots E. Glikas tulkošas Bībeles faksimilizdevums, iznāk mēnešraksts «Ceļa Biedrs». Plaša E. Kiploka sakārtotā bibliotēka un arhīvs tagad atrodas Čikāgā un ir joti nozīmīgi Latvijas baznīcas vēsturei. E. Kiploks devis faktologiskā ziņā joti vērlīgus rakstus par Latvijas kultūrvēsturi arī trimdā iznākošajā žurnālā «Universitas», kura veidošanā aktīvi piedalījies kopā ar Ā. Šildi.

Par izcilu ieguldījumu Latvijas kultūrvēsturē E. Kiplokam piešķirts LZA goda doktora grāds vēsturē.

Lielās medaļas laureāts — Edgars DUNSDORFS

Edgars Dunsdorfs (dz. 1904. g. 20. novembrī Saldū) ir viens no izcilākiem visu laiku latviešu vēsturniekiem. Pēc Latvijas Universitātes Tautsaimniecības fakultātes absolvēšanas (1933. g.) un izglītības papildināšanas Stokholmā E. Dunsdorfs 1937. gadā sāka strādāt par docentu savā Alma mater. 1943. gadā viņš kļuva par profesoru un kādu laiku bija arī LU Tautsaimniecības fakultātes dekāns. No 1946. līdz 1948. gadam E. Dunsdorfs bija Baltijas Universitātes profesors un viens no tās rektoriem. No 1948. gada E. Dunsdorfs dzīvo Australijā, ilgstoši bija Melburnas Universitātes profesors. Viņš ir ilggadīgs zinātnisku rakstu krājuma «Arhīvs» redaktors un ražīgs tā autors.

Ārkārtīgi plašs un daudzpusīgs ir E. Dunsdorfa zinātniskais darbības diapazons. Par Lat-

vijas vēsturi viņš sarakstījis vairāk nekā 10 zinātniskas un populārzinātniskas grāmatas un vairāk nekā 100 rakstus latviešu, angļu un vācu valodā. Izcils sasniegums ir 3 viņa sarakstītie apjomīgie Latvijas vēstures sējumi: «Latvijas vēsture 1600—1710» (1962), «Latvijas vēsture 1710—1800» (1973) un «Latvijas vēsture 1500—1600» (kopā ar A. Spekki, 1964). Liela nozīme ir arī viņa veiktais vēstures avotu un karšu publikācijām. Mūža otrajā pusē E. Dunsdorfs pievērsies ne vien Latvijas 16.—18., bet arī 20. gadsimta vēsturei, rakstījis par Latvijas valsts izveidošanos, par Kārļa Ulmaņa dzīvi un cīfiem jautājumiem. E. Dunsdorfs ir īpaši izcils saimniecīskās vēstures speciālists. Ievērojot E. Dunsdorfa darbu izcilo nozīmi Latvijas historiogrāfijā, uzsākta to publicēšana Latvijā.

JAUNĀS HABILITĀCIJAS UN PROMOCIJAS PADOMES

LĒMUMS Nr. 14-3

1994. g. 13. janvārī

Latvijas Zinātņes padome, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991. g. 4. oktobra lēmumu Nr. 262 «Par Nolikumu par zinātnisko grādu piešķiršanu» un LZP habilitācijas un promocijas padomju darba analīzes komisijas š. g. 11. janvāra slēdzieni, n o l e m j:

1. Izveidot **Latvijas Universitātes** habilitācijas un promocijas padomi **matemātikas zinātņu nozarē** ar pilnvaru laiku uz 3 gadiem šādās apakšnozarēs:

- 1.1. Varbūtību teorija un matemātiskā statistika
- 1.2. Diskrētā matemātika
- 1.3. Matemātiskā analīze un diferenciālvienādojumi
- 1.4. Matemātiskās fizikas vienādojumi un metodes, skaitliskā analīze

LĒMUMS Nr. 15-2-1

1994. g. 8. februārī

Latvijas Zinātņes padome, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991. g. 4. oktobra lēmumu Nr. 262 «Par Nolikumu par zinātnisko grādu piešķiršanu» un LZP habilitācijas un promocijas padomju darba analīzes komisijas š. g. 2. februāra slēdzieni, n o l e m j:

1. Izveidot **Latvijas mākslas augstskolu asociācijas** habilitācijas un promocijas padomi **mākslas zinātņu nozarē** šādās apakšnozarēs:

- 1.1. Plastiskās mākslas
 - 1.2. Mūzika
 - 1.3. Kultūra
- Padomes pilnvaru laiks — 3 gadi.

LĒMUMS Nr. 15-2-2

1994. g. 8. februārī

Latvijas Zinātņes padome, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991. g. 4. oktobra lēmumu Nr. 262 «Par Nolikumu par zinātnisko grādu

piešķiršanu» un LZP habilitācijas un promocijas padomju darba analīzes komisijas š. g. 19. janvāra slēdzieni, n o l e m j:

1. Piešķirt tiesības **Latvijas Universitātei** izveidot promocijas padomi **teoloģijas zinātņu nozarē** ar pilnvaru laiku uz 3 gadiem šādās apakšnozarēs:

- 1.1. Baznīcas un reliģijas vēsture
- 1.2. Jaunā un Vecā derība
- 1.3. Sistemātiskā un praktiskā teoloģija

LĒMUMS Nr. 15-2-3

1994. g. 8. februārī

Latvijas Zinātņes padome, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991. g. 4. oktobra lēmumu Nr. 262 «Par Nolikumu par zinātnisko grādu piešķiršanu» un LZP habilitācijas un promocijas padomju darba analīzes komisijas š. g. 19. janvāra slēdzieni, n o l e m j:

1. Izveidot **Latvijas Universitātes** habilitācijas un promocijas padomi **geoloģijas zinātņu nozarē** ar pilnvaru laiku uz 3 gadiem šādās apakšnozarēs:

- 1.1. Vispārīgā geoloģija
- 1.2. Kvarfārgēoloģija un geomorfoloģija

LĒMUMS Nr. 15-2-4

1994. g. 8. februārī

Latvijas Zinātņes padome, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991. g. 4. oktobra lēmumu «Par Nolikumu par zinātnisko grādu piešķiršanu» un LZP habilitācijas un promocijas padomju darba analīzes komisijas š. g. 19. janvāra slēdzieni, n o l e m j:

1. Izveidot **Latvijas Universitātes** habilitācijas un promocijas padomi **geogrāfijas zinātņu nozarē** ar pilnvaru laiku uz 3 gadiem šādās apakšnozarēs:

- 1.1. Fiziskā geogrāfija
- 1.2. Ekonomiskā un sociālā geogrāfija
- 1.3. Vides geogrāfija

Prof. Dr. Marija GIMBUTIENE

[1921.23.01.—1994.04.02.]

No tālās Amerikas saņemta sēru vēsts — 73 gadu vecumā pēc grūtas slimības mirusi Latvijas ZA goda locekle, Lietuvas ZA ārzemju locekle, Kalifornijas universitātes profesore Marija Gimbutiene (Gimbutas, dz. Alsekaite). M. Gimbutiene pieder pie tiem Baltijas valsts arheologiem, kas dzimuši un sākotnējo zinātnisko darbību uzsākuši dzimtenē, taču otrā pasaules kara laikā bija spiesti doties trimdā.

M. Gimbutiene ir dzimusī Viļnā 1921. gada 23. janvārī. Baltijas arheoloģiju, baltu valodas, folkloru un mitoloģiju viņa vispirms studēja Kauņas un Viļnās universitātē (1938—1942). Studijas turpinājās Vīnes, Innsbrukas un Tībingenes universitātē (1944—1946), kur viņas interešu lokā bija Eiropas arheoloģija un etnoloģija. Doktora grādu M. Gimbutiene ieguva 1946. gadā Tībingenā par darbu «Die Besiedlung in Litauen in der vorgeschichtlichen Zeit». Jāatzīmē, ka pirmās publikācijas par šo tēmu viņai parādījās jau dzimtenē 1943. gadā žurnālā «Gimtasai kraštas».

1949. gadā M. Gimbutiene pārcēlās uz ASV un darbojās Harvardas universitātes Piboldi muzejā (1950—1963), kur pievērsās Austrumeiropas arheoloģijas problēmām. Kopš 1963. gada viņa bija profesore Kalifornijas universitātē Losandželosā, kur lasīja lekcijas par Eiropas arheoloģiju, baltu un slāvu tautu mitoloģiju. Lai iegūtu jaunus materiālus, M. Gimbutiene ir veikusi plašus izrakumus bij. Dienvidslāvijā akmens laikmeta pieminekļos. Viņa ir aktīvi piedalījusies Baltijas studiju veicināšanas asociācijas (AABS) organizēšanas darbā, dažus gadus (1980—1982) bijusi tās prezidente. M. Gimbutiene ir piedalījusies daudzās starptautiskajās konferencēs ASV, Kanādā, Anglijā, Zviedrijā, Holandē u. c., kur referējusi galvenokārt par etniskajiem jautājumiem, kas saistīti ar indoeiropiešu un tāpā baltu izcelmes problemātiku. Pēckara laikā viņa vairākkārt studiju nolūkā apmeklēja Baltijas republikas, arī Rīgu (60. gadu sākumā), bija viesprofesore Viļnās universitātē (1980), pēc neatkarības atgūšanas Lietuvā uzturējās ilgāku laiku.

M. Gimbutiene publicējusi 20 grāmatas, kas veltītas aktuālām Eiropas arheoloģijas un senākās vēstures problēmām. Pamaņīgs akmens un bronzas laikmeta kultūru apskats un analīze darbos «The prehistory of Eastern Europe» (1956) un «The Bronze ages cultures in Central and Eastern Europe» (1965) radīja bāzi viņas jaunajai koncepcijai par indoeiropiešu izcelsmi. Šajā procesā nozīmīga vieta ierādīta baltu ciltīm, kas parādīta grāmatā «The Balts» (1963). Vēlāk autore darbu papildinājusi ar jaunajiem pēckara izrakumos Austrumbaltijā iegūtajiem materiāliem un tā tapis šīs grāmatas izdevums vācu (1983) un lietuviešu (1985) valodā. Ar šiem darbiem M. Gimbutiene baltu etniskās vēstures problemātiku izvirzīja Eiropas, pat pasaules mērogā.

Beidzamajos gadu desmitos M. Gimbutiene intensīvi strādāja pie jautājuma par Seneiropas dievībām, kas atspoguļotas grāmatās «Godesses and Gods of Old Europa» (1974), «The Language of the Goddess» (1989), «The Civilization of the Goddess» (1991). Šajos darbos autore cenšas parādīt, kā Seneiropas akmens laikmeta matriarhālajā vidē pirms daudziem gadu tūkstošiem ienāca un veidojās patriarchālā indoeiropiešu sabiedrība.

Sakarā ar M. Gimbutenes 60. dzimšanas dienu viņai par godu izdots plašs starptautiska mēroga rakstu krājums, kas veltīts indoeiropiešu vēstures problemātikai. Ar prof. Dr. Marijas Gimbutenes nāvi esam zaudējuši vienu no izcilākajām zinātniecēm, kas ar savu talantu, apbrīnojamajām darba spējām un organizatorisko vērienu ir spējusi baltu tautu senāvēstures jautājumus izpētīt un aktualizēt tādā pakāpē un mērogā, kādā tas līdz šim nebija izdevies nevienam Baltijas valstu izcelmes arheologam.

Urnu ar M. Gimbutenes pelnīem pārvēdīs uz Dzimteni un maijā guldīs Kauņas Petrašūnu kapsētā, kur atdusās viņas māte.

Ē. Mugurevičs

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

Š. g. 25. maijā pl. 14.15 LU Bioloģijas nozares Habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Kronvalda bulv. 4, 5. auditorijā aizstāvēs disertāciju bioloģijas doktora grāda iegūšanai

BAIBA BAMBE,

Latvijas Valsts Mežzinātnes institūta «Silava» zin. līdzstrādniece, par tēmu «Meža un purva fitocenožu attiecības Teiču rezervātā».

Recenzenti: Dr. biol. prof. V. Māzings, Tartu universitāte, Dr. h. biol. prof. V. Langenfelds, Dr. biol. V. Sulcs.

* * *

BRUNO JANSONS

par tēmu «Skolotāju sagatavošana novadpētniecības darba organizēšanai skolā».

Recenzenti: Dr. habil. paed. prof. L. Keiřāns, Dr. habil. paed. prof. E. Šapokene, Dr. habil. geogr. prof. A. Melluma.

* * *

PĒTERIS VUCENLAZDĀNS

par tēmu «Darbmācības metodikas struktūra skolā».

Recenzenti: Dr. habil. paed. prof. G. Rudzītis, Dr. habil. paed. prof. V. Veics, Dr. paed. doc. J. Pokulis.

* * *

1994. gada 10. jūnijā pl. 11 Latvijas Lauksaimniecības universitātes Lauksaimniecības fakultātē (Jelgavā, Strazdu ielā 1 — sēžu zālē) notiks LLU lauksaimniecības zinātņu nozares agronomijas apakšnozares habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā izskatīs

Dr. biol. INĀRAS TURKAS

zinātnisko darbu kopumu par tēmu «Pētījumi par sistēmu kartupeļu sēklaudzēšana — kuķaiņi — vīruslimības Latvijā» habilitētā lauksaimniecības doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. h. lauks. K. ŠPOGIS, Dr. h. biol. O. ROMANOVSKA, Dr. h. lauks. G. GRĪNBALTS.

Ar zinātnisko darbu kopumu var iepazīties LLU fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2.

PAZINOJUMS

Š. g. 19. un 20. maijā pl. 11 RTU Ķīmijas tehnoloģijas fakultātē, Rīgā, Āzenes ielā 14/24, notiks zinātnisks kolokvijs, kas veltīts Silikātu tehnoloģijas katedras ilggadējā vadītāja, ievērojamā Latvijas derīgo izrakteņu pētnieka

JŪLIJA EIDUKA
90 gadu atcerei.

Sākums 19. maijā pl. 10 101. auditorijā.

KONKURSS

Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts izsludina konkursu uz pētnieka 1 vietu datorzinātnēs.

Dokumenti iesniedzami Rīgā, Raiņa bulvārī 29, 240. istabā viena mēneša laikā kopš konkursa izsludināšanas dienas.

Tuvākas ziņas pa fālr. 229213.